

Raadsbrief ter informatie

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Aan de raad van de gemeente Almelo

Doorkiesnummer

Behandeld door
W.S. Karperien

Datum
3 maart 2020

Onderwerp
Afhandeling motie 14 Trap-op-trap af van het gemeentefonds

Geachte raadsleden,

Op 17 december 2019 heeft de raad de motie Trap-op-trap-af van het gemeentefonds aangenomen. In de motie wordt het college verzocht om:

1. Het Rijk te verzoeken de bijdrage aan het gemeentefonds in overeenstemming te brengen met de verwachtingen en afspraken van begin 2018 en met de maatschappelijke opgaven waarvoor gemeenten staan.
2. Het Rijk te verzoeken om het trap-op-en-trap-af systeem te herzien en zodanig aan te passen dat minder grote en minder frequente schommelingen zullen optreden in de algemene uitkering vanuit het gemeentefonds.
3. Het Rijk te verzoeken om de bijdrage uit het gemeentefonds voor het sociaal domein in overeenstemming te brengen met de uitgaven in het sociaal domein.

Met deze raadsbrief informeert het college de raad over de afhandeling van de motie.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties heeft tijdens de begrotingsbehandeling toegezegd om samen met de VNG te onderzoeken welke aanpassingen aan de trap-op-trap-af systematiek kunnen worden gedaan om de schommelingen in het gemeentefonds te voorkomen of te dempen. In een brief van 18 december informeert de minister de Tweede Kamer over het kabinetsstandpunt. Het kabinet herkent de onrust die de huidige systematiek veroorzaakt, maar houdt wel vast aan de huidige systematiek. Het kabinet gaat samen met de VNG de huidige systematiek evalueren, zodat een nieuw kabinet een eigen keuze kan maken in de te hanteren systematiek. Het kabinet gaat zich wel inspannen om gedurende deze kabinetsperiode negatieve volumebijstellingen (lees: onderbesteding) in de tweede helft van het lopende jaar te dempen.

Het college heeft de brief van de minister aangegrepen voor een reactie naar het Rijk. Het college heeft hierbij de motie Trap-op-trap van het gemeentefonds als leidraad gebruikt. Uit de brief van de minister blijkt niet dat het kabinet de urgentie van gemeenten onderkent. Het kabinet hanteert (ook) in dit dossier de methode van evalueren en overlaten aan een nieuw kabinet. Een afschrift van de brief aan het Rijk is aan deze raadsbrief toegevoegd.

Met het versturen van de brief naar het Rijk heeft het college de motie afgehandeld. Het college zal de raad blijven informeren over ontwikkelingen in het gemeentefonds, zoals de trap-op-trap-af systematiek en de aanstaande herijking van het gemeentefonds.

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

F.W. van Ardenne

A.J. Gerritsen

Bijlage: afschrift van de brief aan het Rijk over de trap-op-trap-af systematiek

Zijne Excellentie,

Op 18 december 2019 heeft u de Tweede Kamer geïnformeerd over de voorstellen omtrent de trap-op-trap-af systematiek van het gemeentefonds. Bijna tegelijkertijd met deze brief heeft de gemeenteraad van Almelo een motie aangenomen met daarin verwoord grote zorgen over voldoende financiële middelen in het gemeentefonds om de maatschappelijke opgaven, waaronder het sociaal domein, uit te voeren. Daarnaast uit de gemeenteraad van Almelo zijn zorgen over de grote en frequente schommelingen in het gemeentefonds.

In deze brief geven wij een reactie op uw brief van 18 december jl. Onze reactie kan u misschien helpen bij uw toekomstige besluiten, maar in ieder geval brengt het nogmaals de kwetsbare financiële positie van gemeenten over het voetlicht. We refereren hierbij aan de brieven over dit onderwerp die u of de Tweede Kamer hebben ontvangen van de gemeenten Hellendoorn en 's-Hertogenbosch.

Reactie op brief van 18 december 2019

U schrijft in de brief van 18 december jl. dat het kabinet zich ervan bewust is dat gemeenten hard werken aan de waarborging van de kwaliteit van het lokaal bestuur en dat daarbij de beheersing van kosten een grote rol speelt. U geeft daarbij aan dat gemeenten in een korte tijd een groot aantal verantwoordelijkheden erbij heeft gekregen. U doelt hier waarschijnlijk op de decentralisaties in het sociaal domein. U gaat daarbij niet in op de bezuiniging oplopend naar 15 procent die bij de decentralisatie door het Rijk is ingeboekt. Ook schrijft u niets over aanvullende wetgeving en richtlijnen die gemeenten beperken in de uitvoering van het sociaal domein. Het abonnementstarief en de AMvB reële prijs Wmo 2015 zijn daarvan de bekendste voorbeelden. De vraag is of aan alle randvoorwaarden is voldaan om de oplopende bezuinigingen te rechtvaardigen. Voor ons is de vraag stellen hem beantwoorden. We vragen daarom nogmaals aandacht voor de problematiek, omdat zowel het Rijk als gemeenten baat hebben bij een goed werkend zorgstelsel.

In het standpunt van het kabinet valt het gebrek aan het nemen van verantwoordelijkheid op. Het kabinet geeft zichzelf een inspanningsverplichting, waar een resultaatsverplichting meer recht doet. Het kabinet verschuilt zich daarbij achter de gezamenlijke bestuurlijke afspraak waarin de samen trap-op-trap-af systematiek is vastgelegd en doet daarbij voorkomen alsof de gezamenlijke bestuurlijke afspraak geen ruimte biedt. Maar dat is volgens ons ten onrechte. Bij de uitgangspunten zoals vastgelegd in het Interbestuurlijk programma is het volgende opgenomen: *"Het is goed om te realiseren dat de normeringssystematiek meer is dan alleen een rekenkundige exercitie. De ervaring heeft namelijk geleerd dat de financiële verhouding zoveel facetten omvat dat het niet goed mogelijk is om alle situaties op voorhand volledig te voorzien zowel bij de gemeenten en provincies als bij het Rijk."* Juist op dit uitgangspunt doen gemeenten een beroep. Want het is geen wetmatigheid dat wanneer het Rijk onderbesteding heeft, gemeenten dit ook hebben. De uitgaven van gemeenten lopen gewoon door en kunnen niet direct naar beneden worden bijgesteld. Het gemeentefonds vervolgens korten brengt gemeenten in financiële problemen.

Het gebrek aan verantwoordelijkheid en daadkracht van het kabinet uit zich ook in het doorschuiven van de te hanteren systematiek naar een nieuw kabinet. Het kabinet geeft aan dat het de afgelopen tijd samen met de VNG de trap-op-trap-af systematiek onderzocht. Het is onzes inziens niet helder wat een aanvullende evaluatie van de trap-op-trap-af systematiek aan nieuwe inzichten moet opleveren. We zijn niet tegen een vorm van trap-op-trap-af systematiek. We vragen wel om een systematiek die recht doet aan de praktijk en verder gaat dan een rekenkundige exercitie. Een verlaging van het gemeentefonds vanwege onderbesteding bij het Rijk vinden we niet verdedigbaar en daarom vragen we om een structurele oplossing.

In de paragraaf "Doorwerking nieuwe besluitvorming en vervolg" geeft het kabinet aan hoe zij gedurende deze kabinetsperiode wil omgaan met de systematiek. Een oplossingsrichting van het kabinet is om reeds geplande investeringsuitgaven 2019 en 2020 meer te spreiden over latere jaren. Dit zal inderdaad zorgen voor minder schommelingen in het gemeentefonds, maar het zal tegelijkertijd op korte termijn de hoogte van het gemeentefonds negatief beïnvloeden. Hierdoor zullen de financiële tekorten de eerste jaren bij gemeenten toenemen en komt de gemeentelijke bijdrage aan gezamenlijke

maatschappelijke opgaven verder onder druk te staan. Het is kortgezegd een suboptimale oplossing van het kabinet.

We vertrouwen erop u met deze brief inzicht te hebben gegeven in de positie waarin niet alleen de gemeente Almelo zich bevindt, maar ook vele andere gemeenten. We doen tot slot een klemmend beroep op u om de kwetsbare financiële positie van gemeenten, vooral veroorzaakt door tekorten in het sociaal domein, in ogenschouw te hebben bij uw toekomstige besluitvorming.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,